

L'hoste que arriba

A *La lentitud del mar* —un dietari per anar a Frankfurt sense complexos— Enric Sòria diu d'Isidre Martínez que és un dels poetes menys infatuats del nostre país, i relaciona aquesta humilitat amb la concepció de la seua poesia, una poesia que defuig la xerrameca i la banalitat. Sòria en pronostica la grandesa com una qüestió de temps. L'anotació és del 1996. Deu anys després, el temps ja li dona la raó. Perquè en *Hostes* hi ha poemes que ens miren des del cim mateix de la poesia catalana contemporània.

D'entrada, cal destacar d'*Hostes* la continuïtat, en intencions, temes i estil, d'un univers poètic que Isidre Martínez ja havia definit als primers llibres. La seua poesia té, des de sempre, voluntat filosòfica: concebuda com un mitjà de coneixement d'un mateix i del món, ens incita a la reflexió, a fer cas de l'oracle de Delfos: «Si no romandre, / entendre què no sóc», ens diu a «Epigrama». Com una olor d'olivera, la tradició grecollatina, tant poètica com filosòfica, amara tota la seua obra: des del *tempus fugit* fins al *carpe diem*, des de la recerca d'equilibri fins a la síntesi com a font de bellesa i saviesa. No debades, ha conreat sovint el poema breu, i s'hi ha mostrat tan segur que, si els recollíem tots en un sol llibre, pocs alts i baixos hi trobaríem; comproveu aquesta coherència insòlita comparant l'«Epitafi» de *Camí de tornada* (1996) amb «D'un epitafi» d'*Hostes*. Sens dubte, un fruit madur d'aquesta brevetat expressiva són les tanka i els haikú de *Sense mi* (2001), on el poeta agafa la torxa d'una tradició que Riba i companyia catalanitzaren amb originalitat.

Ja sabem que després d'Auschwitz la poesia es va tornar sospitosa, i més encara cantar el paisatge, que en temps de runes i cadàvers era una insolència. Però l'art, si no li nega la cara a la Història, tot ho regenera. En *Hostes* el paisatge o la terra, «l'única mare que no mor», com ens deia el poeta a *Els adéus* (2000), ens recorda que no som mesura de totes les coses sinó de manera relativa. Per a Isidre

Martínez, el paisatge és un espai habitable, i s'hi arrecera, no pas com un badoc, sinó com una criatura maltractada. Aquesta exuberància de la natura té noms propis: Dènia, el Montgó..., uns topònims que ja apareixien o s'intuïen en *Inici de les hores* (1987). I si la natura ens abraça, l'amor ens harmonitza: si hi ha amor, cada cosa és al seu lloc i «el temps no ofèn». I quins són els efectes? Dues paraules clau naveguen pel Google d'Isidre Martínez: goig i joia. Pocs poetes saben actualitzar tan bé les imatges de la tradició amorosa literària catalana. No oblidem que, després d'un empatx d'estètica noucentista, la naftalina va empudegar mots nostrats de bella glòria. Però aquest vell camp semàntic es presenta jove i fresc en l'obra de Martínez Marzo.

Qui experimenta la sort «d'estar amant i no saber per què» no pot sinó preguntar-se sobre l'existència. *Hostes* no dubta a proposar que, davant el fet de «saber-se sempre errant», davant un atzar —un altre mot freqüent en la seua obra— no sempre favorable, «viure és creure». En què? Diria que en moments de boira el poeta, espruàntament, només pot afirmar: «no sóc res més que els noms en què he cregut»; però quan el cel està serè la vista arriba fins a Grècia. La idea d'hospitalitat (l'hoste que és acollit i l'hoste que en acollir se sent acollit), com un mascaró de proa, ens és necessària per a solcar la mar grossa. Els antics bé que ho sabien, perquè compregueren que l'Holocaust passa de ritu a tragèdia amb un buf de desmesura.

I tant que es pot fer poesia després d'Auschwitz. O més que mai se n'ha de fer. Isidre Martínez ho sap: per això

l'any 2000 ens va regalar *La tristesa de Sòcrates*, per això en *Hostes* hi ha poemes com «Més enllà», en què l'ocell que canta a l'hora del capvespre té el nom del terror, o com «Migdia a la Serrella», en què les pedres sagnen perquè «el monstre és dintre nostre», o el dedicat a Antonio Machado, on la Guerra Civil espanyola simbolitza totes les barbàries i el poeta de Sevilla esdevé un mite universal de la dignitat (quina esgarrifança quan hi llegim: «Perquè tothom moria, algú no s'adonava / que just agonitzaves»).

És en aquests poemes, els més extensos, en què Isidre Martínez voreja la grandesa. Aquesta és la novetat del llibre. Ho argumente. La seua poesia o es paeix o no es gaudeix del tot: de superfície bella, les capes internes ho són més. Rica en associació d'idees, no descarta l'ús del conceptisme per a eixamplar l'horitzó semàntic, per a reinventar la naturalitat. Però en els poemes més llargs un excés d'hermetisme feia perdre el matís. A *Els adéus* hi hagué un salt qualitatiu; en *Hostes* els poemes més extensos impressionen, enlluernen, perquè la claredat s'hi imposa sense perdre, quan vol, l'enigma.

I heus ací que no puc deixar de llegir el poema més llarg del llibre: «Setge». «Tot el que és important passa de sobte»: l'orgasme, el crit de les parteres, l'últim alè... Fixem-nos-hi bé: «passa de sobte» vol dir que es manifesta, que s'esdevé, que els sentits ho copsen ara..., no pas que s'origina o que es crea. És clar que tot flueix, Heràclit; és clar, Isidre, que en «la procaç mil·lèsima veloç s'inaugura la fi, l'inici acaba». Però quan Plató volgué parar-ho tot per a conèixer, quan Aristòtil s'inventà les categories perquè desitjàvem saber, tot el que és important i que passa de sobte ens fa aturar-nos davant un precipici. La filosofia i la ciència, perquè ens expliquen, impedeixen que ens hi llancem. La poesia, la bona poesia com la d'Isidre Martínez —que es gesta, que fermenta—, perquè ens acull, ens fa alçar el cap per a l'hoste que arriba.

Isidre Martínez Marzo
Hostes
Premi Carles Riba 2005
Pròleg d'Enric Sòria
Proa, Barcelona, 2006
68 pàgs.
